

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนทุกคนในชาติ เพราะคนจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ชาติจะเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปได้อย่างไร ก็ด้วยอาศัยคนที่ได้พัฒนาทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถและคุณธรรมประจำตนเป็นสำคัญ การศึกษาในความหมายที่แท้จริงนั้น เป็นการพัฒนาศติปัญญาของมนุษย์ให้สูงขึ้น และพัฒนาคุณธรรมประจำตนให้เป็นคนที่มีความเจริญงอกงาม มีคุณลักษณะเหมาะสมกับสังคมของชาติ ซึ่งเมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็ยังผลให้สังคมส่วนรวมและประเทศชาติดีขึ้นในที่สุด ดังคำกล่าวของ วิทยุ สสาร (2521 : 12) ที่โคซี่ให้เห็นว่า "ปัจจุบันนี้การศึกษาเป็นหัวเรื่องที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม พัฒนาการที่เด่นที่สุดอันเป็นผลของการศึกษาในปัจจุบันคือ เศรษฐกิจและการเมือง"

ในการพัฒนาประเทศให้สัมฤทธิ์ผลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลเมืองเป็นสำคัญ โดยการให้พลเมืองได้รับการศึกษาที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าตามจุดหมายที่ตั้งเอาไว้ ฉะนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยแต่ละฉบับ จะกล่าวถึงการให้การศึกษาว่าเป็นเครื่องมือสร้างคนให้มีคุณภาพ ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (2520-2524) และระยะที่ 5 (2525-2529) ของกระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 57-58, 13-35) ก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 4 และระยะที่ 5 ไว้ดังนี้

...ระยะที่ 4 (2520-2524)...การพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วน การพัฒนาในด้านคุณลักษณะและความประพฤติของเยาวชนมุ่งให้เยาวชนมีความสุจริตในหมู่คณะและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ศึกษาระเบียบประเพณีไทย มีศีลธรรมอันดีงาม เคารพกฎหมายยึดมั่นในสถาบันชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข...

...ระยะที่ 5 (2525-2529)... เร่งรัดพัฒนาการศึกษาทั้งในค่านิยมและคุณภาพ
ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
โดยมุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด และความ
สามารถในการประกอบอาชีพมีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพลานามัยสมบูรณ์
รักและสุภาพเรียบร้อยและความเป็นไทยไว้ ตลอดจนก่อให้เกิดความสามัคคีใน
การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข...

เฉพาะในค่านิยมอันเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้คนทุกคนในชาติได้พัฒนา
ขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาตินั้น กระทรวงศึกษาธิการ
(2523 : 86) ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยไว้ 10 ประการด้วยกันซึ่งประกอบด้วย

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ชยัน ประหยัด และมัธยัสถ์
4. สุภาพในท่วงท่าและความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์
7. มีพลานามัยสมบูรณ์ทางร่างกาย และจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุทิศตน
9. มีความภาคภูมิใจ และรู้จักบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ
10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูแก่เวที ถิ่นนาถ และสามัคคีกัน

และนอกจากนี้แล้ว ในปี พ.ศ. 2525 อันเป็นวาระการฉลองกรุงรัตน-
โกสินทร์ 200 ปี รัฐบาลยังได้กำหนดค่านิยมพื้นฐานที่ควรปลูกฝังและสร้างให้เกิดขึ้นใน
ตัวคนไทยทุกคน โดยเน้นให้มีการปฏิบัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งกรมสามัญศึกษา
(2523 : 3) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐานทั้ง
5 ประการแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา อันได้แก่

1. การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม

- 3. การมีระเบียบและเคารพกฎหมาย
- 4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

โดยให้จัดทำเป็นชุดการสอนค่านิยมแต่ละประการให้โรงเรียนมัธยมศึกษาให้นำไปปฏิบัติ และใช้เป็นที่ฝึกกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าคุณลักษณะ 10 ประการและค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ดังกล่าว ล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางที่รัฐบาลนำมาจากการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของพลเมืองของประเทศให้เป็นพลเมืองที่ดีตามที่สังคมและส่วนรวมต้องการซึ่งก็สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 105-120) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดีที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ที่เรายกขึ้นมาปัจจุบันว่า

...พลเมืองดี หมายถึง การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์ให้แก่สังคม เพื่อลดในการสร้างความปลอดภัย ความมั่นคงและความสามัคคีร่วมกันในสังคมไทย ... เนื่องมาจากในระยะก่อนวางแผนฯ ฉบับนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ในเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจที่ต่างกัน...

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับนั้น มุ่งให้การศึกษาเป็นการศึกษาที่มีส่วนช่วยสร้างเสริมบุคคลให้เป็นพลเมืองดี นอกจากนี้สภาสตรีแห่งชาติ (2524 : 55-56) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีไว้ในรายงานการวิจัยโครงการศึกษาเรื่องสตรีไทย พ.ศ. 2523 ว่า

...ในการพัฒนาประเทศนั้น มีปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ถ้าทรัพยากรมนุษย์ไม่มีคุณภาพแล้ว การพัฒนาประเทศย่อมเกิดอุปสรรค ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของประชากรนั้นจะคงปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี ให้แก่ประชากร เป็นส่วนใหญ่เสียก่อนที่ประเทศจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เมื่อประชากรมีความเป็นพลเมืองดีแล้ว จึงปลูกฝังลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศต่อไป...

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่า การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศนั้น ก็ย่อมต้องอาศัยการศึกษาเป็นสำคัญ และการที่จะทำให้การศึกษาก้าวหน้าไปสู่ว่างไกลอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแนวทางที่แผนการศึกษาแห่งชาติกำหนดเอาไว้แล้วนั้น ต้องอาศัยหลักสูตรในระบิต่าง ๆ ซึ่งเรื่องนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 4-5) ใ้กล่าวไว้ในแนวการใช้หลักสูตรว่า

...จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตร เป็นแม่บทของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรหมายถึงข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหารายวิชาสื่อการเรียน วิธีสอนและการประเมินผลเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ...

สำหรับการจัดการศึกษาในประเทศไทยก็ถือว่าหลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญ ดังคำกล่าวของ ภิญโญ สาร (2519 : 252-265) ที่กล่าวไว้และสรุปได้ว่า "ประเทศไทยถือว่าหลักสูตรเป็นแม่บทที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมเยาวชนของชาติให้เป็นสมาชิกของสังคม" ซึ่งก็ตรงกับแนวคิดของจูเลียส ในเบียเร่ (2527 : 19) ที่ได้เสนอไว้ว่า "...หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศชี้ทางการศึกษาและเป็นเครื่องมือที่จะแปลปรัชญาการศึกษาออกเป็นการปฏิบัติ..." ส่วนกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติขึ้นมา นั้น สุมิตร คุณานุกร (2523 : 9) กล่าวไว้ในหลักสูตรและการสอน โดยเรียกว่า

...การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ หลาย ๆ อย่างแต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือ "การสอน" หรืออาจกล่าวได้ว่า การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การสอนของครู เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่หลักสูตรของทั้งการสอน การสอนก็ของทั้งหลักสูตรเช่นกัน เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การสอนก็ไม่สามารถจะดำเนินไปอย่าง เป็นระบบระเบียบและถูกทิศทาง หลักสูตรและการสอนจึงเป็นของคู่กัน...

ดังนั้นจึงถือว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาเอกลักษณ์ชาติให้เป็นพลเมืองดี ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ ซึ่งก็สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 2) ใ้กล่าวไว้ว่า "หลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง ผู้เรียนจบหลักสูตรดังกล่าวสามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย และประกอบอาชีพเลี้ยงชีพได้ตามสมควรแก่วัย และความรู้..." ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : คำแถลง) ก็ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

- กลุ่มที่ 1 เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง
- กลุ่มที่ 2 เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะรวมทั้งเจตคติที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ
- กลุ่มที่ 3 เน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

นอกจากหลักสูตรแล้ว องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของระบบการศึกษา คือ "โรงเรียน" ซึ่งเป็นสถาบันหลักในการที่จะนำนโยบาย หลักการ ระเบียบ กฎเกณฑ์ และความคาดหวังของสังคมที่เป็นอุดมการณ์ หรือเป็นนามธรรมให้ยึดลในทางปฏิบัติ ตลอดจนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี อันเป็นนโยบายของรัฐที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการ ส่งเสริมความเจริญแห่งคน ทาง คำนคุณธรรมและค่านิยมที่พึงปรอง ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ตามความต้องการของประ-เทศชาติ ดังที่ ฮอลลiday (Holliday 1985 : 167-171) ได้กล่าวว่า "ปัจจุบันโรงเรียนมีบทบาทมากในการฝึกอบรมและปลูกฝังหน้าที่พลเมือง (Civic training) ซึ่งพลเมืองที่ดีปฏิบัติ เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่า สถาบันอื่นเนื่องจากมีโครงการฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการสอน คือ การพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตั้งแต่เด็ก" ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนคือสถาบันที่มีหน้าที่ โดยตรงและมีความพร้อมมากกว่าสถาบันอื่นใด ในการที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีอัน เป็นนโยบายที่มีความสำคัญยิ่งของรัฐ เพราะสามารถที่จะส่งเสริมความเจริญของงาน และพัฒนาการ ด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชนของชาติ ทั้งค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบ ตลอดจนความรู้ด้านวิชาการแขนงต่าง ๆ โดยการใช กิจกรรรมหลาย ๆ รูปแบบ และกิจกรรมทั้งหลายที่ โรงเรียนจัดให้มีขึ้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของหลักสูตรทั้งสิ้น โดยเฉพาะกิจกรรมนักเรียน กระจหวงศึกษาธิการ (2524 : 11-15) จึงได้กำหนดให้กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และกำหนดไว้ในเกณฑ์การใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาคอนกน พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ว่า

...โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการ เรียนในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจ และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนลักษณะนิสัยอันดีงาม โดยจัด อย่างน้อย 1 คาบ ต่อสัปดาห์ และให้จัดความคุมือการ จัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถม

และมีมัธยมศึกษา พ.ศ. 2520 ฉบับแก้ไขครั้งที่ 2 พ.ศ. 2521 และฉบับแก้ไขครั้งที่ 3 พ.ศ. 2526...นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคนของเขารวมกิจกรรมอย่างน้อยใดอย่างหนึ่ง ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถอย่างน้อย 1 กิจกรรมทุกภาคเรียน ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา...

การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนนั้น จะถือว่าผ่านกิจกรรมได้ต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 80% ของเวลาเรียนกิจกรรมนั้น ๆ ใน 1 ภาคเรียน ซึ่งการผ่านกิจกรรมนี้มีผลต่อการจบหลักสูตรด้วย เพราะตามเกณฑ์การจบหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษา ทั้ง 2 ระดับนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 213, 2523 : 4) ได้กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนว่า "การอนุมัติการจบหลักสูตร...ผู้เรียน...ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียน" และได้กำหนดขอบเขตของกิจกรรมไว้ 10 ประเภท เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 รวมทั้งจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในโรงเรียนที่ได้กล่าวมา ต่างก็มีความต้องการที่จะปลูกฝังและสร้างเสริมให้เยาวชนของชาติมีความเป็นพลเมืองดีของสังคม แต่สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกลับปรากฏว่า สังคมไทยปัจจุบันได้ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากประชาชนขาดคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดี ซึ่งจะเห็นได้จาก ปัญหาสังคม ซึ่งได้พบจากสื่อมวลชนต่าง ๆ นำมาเผยแพร่และเป็นปัญหาที่สังคมไทยเรากำลังประสบอยู่อันได้แก่

1. ความล้มเหลวในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น เหตุการณ์วันวิปโยคเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลบ่อย ๆ การใช้กลุ่มกรรมกร นิสิต นักศึกษา และนักเรียนบางกลุ่มเป็นเครื่องมือในการชุมนุมประท้วงสภา

* คุรายนละเอียดในภาคผนวก ข

และรัฐบาลเมื่อเกิดความไม่พอใจในสภาพที่กลุ่มของตนได้รับ ซึ่งมักจะปรากฏอยู่ในข่าวหนังสือพิมพ์ประจำวัน แสดงให้เห็นถึงการขาดความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของคนไทย ผลจากการวิจัยสำหรับเรื่องความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย ของสวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 59-63) จากการวิจัยพบว่า "ร้อยละแปดสิบของคนไทยในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่าประชาธิปไตยคือ ความมีอิสระเสรีที่บุคคลจะทำอะไรก็ได้โดยไม่ใ้ใครมาขัดขวางหรือแทรกแซงจากที่ใดก็ตามและผลสรุปของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างยังมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองส่วนรวมอยู่ในระดับต่ำ" ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ วังถน ทิมทอง (2514 : มหาคัยยอ) ที่ทำก่อนเหตุการณ์วันวิปโยคคือ เมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งพบว่า "คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นไม่ถูกต้องในเรื่องค่านิยมและค่านิยมในศาสนา เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี และเรื่องความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย"

2. ความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการสื่อสารคมนาคมเจริญก้าวหน้า ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 194) ได้เสนอไว้ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ถึงผลกระทบที่ได้รับจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 ตอนหนึ่งว่า

...ความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการสื่อสารคมนาคมเจริญก้าวหน้า มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ขัดกับวัฒนธรรมไทยแท้ดั้งเดิมหลายอย่าง โดยรับเอาค่านิยมทางวัตถุเกิดความทองการในสิ่งฟุ่มเฟือยมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้แพร่กระจายจากเมืองไปสู่ชนบทมากขึ้น จึงทำให้สังคมทั่วไปขาดการประหยัคมีชัยดี ละเลยทอกฎหมายระเบียบข้อบังคับ คีลธรรมและจริยธรรม ประชาชนขาดระเบียบวินัย และอาชญากรรมสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. ความประหลาดใจของนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่เป็นไปในทางเสื่อมเสียมีมากขึ้น เช่น ดึกยาเสพติด มั่วสุมทางเพศ มั่วสุมทางการพนัน ซึ่งสาเหตุของการกระทำผิดนั้นก็เนื่องมาจาก การขาดความอบอุ่นในครอบครัว การหย่าร้างของบิดามารดา ผู้ปกครองขาดการควบคุมบังคับระเบียบวินัย ขาดการอบรมศีลธรรม วัฒนธรรม และมารยาทในการเข้าสังคม หางานสถานประกอบการศึกษานั้น ปัญหาเกิดจากการที่สถาบันการศึกษาขาดการควบคุมหรือไม่เคร่งครัด ในค่านิยมวินัย และความประพฤตินั้นเกินไป นอกจากนี้ปัญหายังมาจากสังคมที่อยู่รอบ ๆ ตัวไม่ดี เช่น อยู่ใกล้หรืออยู่ในแหล่งอบายมุข การแพร่ข่าว

สารที่เกินความจริงของสื่อมวลชน และความประหลาดที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีของผู้ใหญ่ซึ่ง
จากสถิติของกรมตำรวจ (2525 : 1-6) เกี่ยวกับการกระทำผิดและถูกจับกุมของ
เยาวชนในปี พ.ศ. 2525 พบว่า "นักเรียนและเยาวชนมีการกระทำผิดและถูกจับกุมได้
เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2522 ถึง ปี พ.ศ. 2524 เป็นจำนวน 2,583 ราย คิดเป็นร้อยละ
52"

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เห็นว่าคนไทยและเยาวชนไทยส่วนมากยัง
ขาดลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ซึ่งเป็น
สิ่งที่น่าเป็นห่วงถึงอนาคตของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในปัจจุบันคือผู้ที่
จะชะตาอนาคตของชาติ ฉะนั้นผู้ที่มิหน้าที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนควรจะได้ตระหนักถึงภาระ
รับผิดชอบในการให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนให้เยาวชนได้มีการพัฒนาลักษณะของความ
เป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งจะรับผิดชอบอนาคตของประเทศชาติต่อไปอย่างราบรื่นในเมื่อ
เยาวชนเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ผลกระทบต่าง ๆ ในสังคมที่ประเทศชาติจะได้รับ
ทั้งด้านค่านิยม ความคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เขาเหล่านั้นแสดงออกมานั้น คือ ผลลัพธ์
(Out Put) ของการจัดการศึกษาใน 10-20 ปี ที่ผ่านมา การศึกษาสภาพปัญหาของ
สังคมและลักษณะประจำชาติของประชาชน จะเป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ของพลเมืองของประเทศไทย ทั้งที่ประยูร ศรีประสาธน์ (2518 : 247-248)
ได้กล่าวว่า "ประเทศญี่ปุ่นก็ได้นำเอาวิธีการนี้ไปใช้และได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของชาวญี่ปุ่นออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ แล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2509"
สำหรับประเทศไทยเรานั้นก็ได้มีการกำหนดคุณลักษณะทางจริยธรรมของคนไทยไว้โดย
กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว แต่ลักษณะของความเป็นพลเมืองดีนั้น ยังไม่มี
การกำหนดไว้อย่างแน่นอนเท่าที่ปรากฏอยู่ก็เป็นเพียงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลเท่านั้น
จึงสมควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาอบรมในเรื่อง
ความเป็นพลเมืองดี แก่เยาวชนของชาติในระดับมัธยมศึกษาทางค่านิยมหลัก 8 ประการ แบบเรียน
กิจกรรมการ เรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนักเรียน ให้กว้าง-
ขวางยิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้ได้ทราบถึงข้อเท็จจริง ทั้งในค่านิยมที่ควรส่งเสริมและควรปรับปรุง
แก้ไขเพื่อผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายจะได้ทราบและดำเนินการต่อไปได้ อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นใน
ที่นี้ผู้วิจัยต้องการศึกษากิจกรรมนักเรียนโดย เฉพาะจากการศึกษาของผู้วิจัยได้พบว่า

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรม ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2526 : 1) ได้รวบรวมไว้ในคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยเน้นลักษณะนิสัย ดังนี้

...นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมไว้ว่า กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง คือ ทำให้เด็กมีโอกาสทำงานตามความสนใจและพัฒนาความสนใจใฝ่สนใจในสิ่งใหม่ สอนให้เป็นพลเมืองดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเป็นผู้นำตาม ใฝ่ฝึกทักษะจากการทำงานร่วมกันโดยใฝ่ลงมือกระทำ (Learning by Doing) อย่างจริงจัง กิจกรรมช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพน่าสนใจ ช่วยเพิ่มความรู้นอกห้องและนอกตำราตามความสนใจ และกิจกรรมช่วยในคามบริหารใฝ่เป็นอย่างดี ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียน ลดอุบัติเหตุการไขว่ขว้างไฝ่เป็นไปใฝ่ทางสร้างสรรค์ และใฝ่กำลังกายไปใฝ่ทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม...

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใฝ่สนใจที่จะศึกษาว่า ในสภาพของสังคมไทยปัจจุบัน เราควรที่จะสร้างพลเมืองดีของเรา ใฝ่มีคุณลักษณะอย่างไรในหมู่เยาวชนของชาติ เพื่อจะทำใฝ่เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดีในอนาคคใฝ่ และการจัดกิจกรรมนักเรียนประเภทต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดใฝ่โรงเรียนดำเนินการอยู่ใฝ่ปัจจุบัน ใฝ่มีการส่งเสริมให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากน้อยเพียงใฝ่ โดยผู้วิจัยจะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 9 ซึ่งผลที่ใฝ่จากการศึกษาครั้งนี้ จะนำมาเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางใฝ่การพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 9
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา-

ทอแฟลย ในเขตการศึกษา 9

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำคอมที่ไ้จากการคอมแบบสอมตามของกลมตัวอย่างประชากรที่ไ้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถือว่าเป็นความคิดเห็นที่แท้จริง และตรงตามสภาพการจกกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนไ้จกจริงในปีการศึกษา 2526

ขอบเขตของการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในการวิจัยนี้ เป็นการให้ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทอแฟลยในเขตการศึกษา 9 มีไ้ลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงออก

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ จะศึกษาครอบคลุมเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการจกกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทอแฟลย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 9 รวม 5 จังหวัก คือ ขอนแก่น อุดรธานี เลย สกลนคร และหนองคายค้างนี้

2.1 เป็นโรงเรียนที่ไ้เปิดสอนถึงชันมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาทอแฟลย พุทธศักราช 2524 ในปีการศึกษา 2526 จำนวน 30 โรงเรียนไ้มาจากการสุ่มตัวอย่าง

2.2 เป็นกิจกรรมซึ่งโรงเรียนไ้จกชันในปีการศึกษา 2526 เฉพาะกิจกรรม 10 ประเภท ที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าค้างการจกกิจกรรมนักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520 แก้ไขเพิ่มเติม ค้างที่ 2 พ.ศ. 2521 และแก้ไขเพิ่มเติม ค้างที่ 3 พ.ศ. 2526 เท่านั้น

3. ในค้างนเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากผลสรุปของผู้เชี่ยวชาญและผลสรุปจากการประชุมของคณะอาจารย์

ที่เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย กับคณะผู้ทำการวิจัย เป็นขอบข่ายในการวิเคราะห์ (Theoretical framework) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

- 3.1 เป็นลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่ เป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติที่บุคคล
พึงมีและปฏิบัติหรือแสดงออกยกตนเอง
- 3.2 เป็นลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติที่บุคคล
พึงมีและปฏิบัติหรือแสดงออกยกบุคคลอื่น
- 3.3 เป็นลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติที่บุคคล
พึงมีและปฏิบัติหรือแสดงออกยกสิ่งแวดลอม

ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแนวคิดของนักการศึกษา นักปกครอง นักการศาสนา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และจากสถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่และกำหนดแนวทางในการอบรมถ่ายทอดลักษณะความเป็นพลเมืองดีและจากผลงานการวิจัยรวมทั้งสิ้น 36 ลักษณะ ดังปรากฏในภาคผนวก ฉ หน้า 266

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จะเอื้อต่อการดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสร้างเสริมและปลูกฝังลักษณะความเป็นพลเมืองดี ท่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศโรงเรียนให้จัดกิจกรรมไ้บรรลุตามหลักการที่วางไว้

2. ข้อมูลที่ได้ จะอำนวยความสะดวกหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนต่อไป

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับคำบางคำที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยขอให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่-โรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ทุกฝ่าย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เขตการศึกษา 9

2. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนทุกคน ที่ทำการสอนและเป็นครูที่ปรึกษา กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมฯ อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 9 ในปีการศึกษา 2526

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ซึ่งสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ในปีการศึกษา 2526

4. เขตการศึกษา 9 หมายถึง พื้นที่การศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นพื้นที่เดียวกัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 5 จังหวัดคือ อุตรดิตถ์ ขอนแก่น หนองคาย ชกอนคร และเลย โดยมีสำนักงานของเขตการศึกษาตั้งอยู่ที่จังหวัดอุตรดิตถ์

5. กิจกรรมนักเรียน หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อสนองความรู้ ความอดทน ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ตลอดจนส่งเสริม พัฒนาบุคลิกภาพอุปนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสมกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีขอบข่ายของกิจกรรม 10 ประเภท ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พ.ศ. 2520 แก้ไขครั้งที่ 2 พ.ศ. 2521 และแก้ไขครั้งที่ 3 พ.ศ. 2526 ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา 2524 : 111, 2526 : 2-3)

1. กิจกรรมลูกเสือ หรือกิจกรรมยุวอากาศ หรือกิจกรรมเนตรนารี หรือกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ หรือกิจกรรมรักษากินแดน
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
4. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
5. กิจกรรมการไร้ทองสมุค
6. กิจกรรมส่งเสริมการไร้สินค้าไทย

7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดลอม
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร

กิจกรรมทั้ง 10 ประเภทนี้ โรงเรียนอาจจัดเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ในกิจกรรมใหญ่ใดหนอย ๆ กิจกรรม ซึ่งอาจใช้ชื่อแตกต่างกันออกไป (กรมสามัญศึกษา 2526 : 268, 10)

6. ลักษณะความเป็นพลเมืองดีหมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีนิสัยและการกระทำ ที่สอดคล้องตามเกณฑ์ของความเป็นพลเมืองดี ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จำนวน 36 ลักษณะ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะที่บุคคลพึงมี และปฏิบัติหรือแสดงออกต่อตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดลอม

7. การมีความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัยและเจตคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ ปฏิบัติใดที่เหมาะสมกับฐานะทางสังคม ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย หันตามกำหนดโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากผู้อื่นรวมทั้งแก้ไขงานที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง

8. การมีความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ทั้ง กาย วาจา ใจต่อตนเอง และผู้อื่น

9. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การมีความสามารถบังคับตนเองให้ปฏิบัติให้ถูกต้องแก่ทะเลาะ ขอมรับที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไข กติกา ข้อตกลง ที่สังคมกำหนดขึ้นด้วยความจริงใจ โดยไม่ต้องมีผู้ควบคุมองโทษ

10. มีสัจฉิมปรัญญา หมายถึง การรู้ตัวระลึกได้ว่าตนเป็นใครกำลังทำอะไร อย่างไม่ประมาท มีความรอบคอบ รู้จักประมาณตน รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักใคร่ครวญหาเหตุผลในความเป็นไปใดหรือไม่

11. การมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติดีก หมายถึง มีความ
ยับยั้งตั้งใจไม่ประพฤตีส่ปฏิบัติสิ่งผิด

12. การมีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการปฏิบัติสิ่งใด
สิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ทอดย เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

13. การประหยัด หมายถึง การใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่าง
เหมาะสมพอควร และระมัดระวัง เพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด รวมทั้งการรู้จักดูแล
รักษา ซ่อมแซมสิ่งของทั้งของตนเองและของส่วนรวม รู้จักยับยั้งความทองการให้อยู่ใน
ขอบเขตที่พอเหมาะพอควร

14. การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา หมายถึง การมีจิตใจ รู้จักการแพ้ชนะและให้
อภัยซึ่งกันและกันไม่เอาเปรียบผู้อื่น

15. การมีความกล้าหาญและอดทน หมายถึง ความมีน้ำใจเด็ดขาด เข้มแข็ง
ไม่หวาดหวั่นต่อความลำบาก และอันตรายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นมีจิตใจมั่นคง เมื่อเผชิญ
หน้ากับกับอันตรายมีความกล้าหาญจริยธรรม ถ้าทำสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผลที่เป็นประ-
โยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

16. การใฝ่หาความรู้และความจริง หมายถึง การชวนชวนหาความรู้
เพิ่มเติมอยู่เสมอ แก้ปัญหาและใฝ่หาความจริง โดยการใ้กระบวนการศึกษาอย่างมี
ระบบ

17. การมีค่านิยมที่ถูกต้อง หมายถึง มีสิ่งที่ใ้มน้ำใจใ้ให้กระทำหรือไม่กระทำ
อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผลจากการกระทำหรือไม่กระทำนั้น ชอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม
วัฒนธรรม และกฎเกณฑ์ของสังคม

18. การประกอบอาชีพที่สุจริต หมายถึง เลือกหางาน เพื่อเลี้ยงชีพที่เหมาะสม
สมกับความรู้ความสามารถของตนเอง และงานที่ทำนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ประเพณี
ศีลและธรรม

19. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การขอชมสำรวจคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ

ชอบแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบทำสิ่งยากและท้าทายความสามารถมีความฉิวไวในการคิด มีความคิดยืดหยุ่น มีความคิดไม่ซ้ำแบบ และมีความเป็นตัวของตัวเอง ถ้าแสดงออกอย่างอิสระ

20. การมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีแรงกระตุ้นผลักดันให้ปรารถนาจะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ผลดีที่สุด โดยไม่ให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวมมองการณ์ไกลในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จที่วางแนวทางไว้ในอนาคต

21. การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หมายถึง การรู้จักคุณค่าของเวลา พยายามที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไป

22. การวางแผนในการทำงาน หมายถึง การกำหนดขอบเขตและรูปแบบของงานอย่างระมัดระวัง พร้อมกับปฏิบัติตามให้สำเร็จเรียบร้อยทันตามกำหนดเวลา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

23. การมีสุขภาพจิตดี หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ยอมรับข้อบกพร่องที่ตนมี และภาคภูมิใจในข้อดีของตน มีอารมณ์แจ่มใส มีจิตใจที่มั่นคงทนต่อความวิตกกังวลและความตึงเครียดต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี สามารถที่จะปรับตนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถที่จะหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ด้วย

24. การรักษาความสะอาด หมายถึง การรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย และสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาดอยู่เสมอ

25. การพึ่งตนเอง หมายถึง การกระทำตนไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่คนอื่น และช่วยเหลือตนเองได้ ไม่คอยแต่จะรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

26. การมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นที่ถูกต้องซึ่งตักสินด้วยความเห็นของคนส่วนใหญ่

27. การมีความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงาน

เป็นกลุ่ม มีการร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือกันแก้ปัญหา เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงด้วย
ที่มีประสิทธิภาพ

28. การมีความเสียสละเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การให้ปันแก่คนที่ควรให้
ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม เพื่อให้สังคมเจริญก้าวหน้า โดยไม่หวังผล
ตอบแทน

29. การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต
โอบอ้อมอารีและแบ่งปัน เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสะดวก มีความสุขและมีความพอใจ

30. การมีความเมตตากรุณา หมายถึง มีความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่น
เป็นสุขและสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือให้เขา
ช่วยตนเองได้ในอนาคต

31. การมีความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ ประโยชน์
หรือความดีของผู้อื่นที่มีต่อตนเองและสังคม และการกระทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ตอบแทน
ต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ

32. ความเป็นสุภาพชน หมายถึง การรู้จักกาลเทศะ แสดงกริยาต่อผู้อื่นด้วย
ความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน มีมารยาท และมีความเป็นมิตรกับคนทั่วไป

33. การมีความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง มีเหตุผล
และปราศจากอคติ

34. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติ
ปฏิบัติรู้จักไตร่ตรอง หิสุจน์ให้เห็นประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูก
พันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

35. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว หมายถึง การยอมรับในสิ่ง
ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยไม่กังวล พร้อมทั้งจะปรับตัวและรับสถานการณ์
ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการใช้ความคิดและเหตุผลที่ถูกต้อง

ได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ก. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร โรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ทั้ง 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น อุดรธานี เลย สกลนคร และหนองคาย จำนวนทั้งสิ้น 52 โรงเรียน โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2526 จำนวน 43 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2526 : 93-105) เพื่อความสมบูรณ์ของกระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามวงจรการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา จำนวนประชากรในกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมีดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 208 คน
2. ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 4,571 คน

ข. กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้จากการสุ่ม โดยอาศัยตารางสุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$s = \frac{X^2 NP (1 - P) - a^2 (N - 1) + X^2 P (1 - P)}{X^2 P (1 - P)}$$

โดยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร โรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) จากการสุ่มได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 136 คน
2. กลุ่มตัวอย่างของครูปฏิบัติการสอน จำนวน 354 คน

รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้จากการสุ่มทั้งสิ้น 490 คน

ค. ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. สุ่มผู้บริหาร โรงเรียน จากจำนวนผู้บริหารโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ในปีการศึกษา 2526 ตามสถิติการศึกษาของฝ่ายสถิติวิเคราะห์และวิจัย กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2526 : 93-105) จำนวน 43 โรงเรียน และได้จำนวนผู้บริหาร จำนวน 208 คน นำรายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 43 โรงเรียนมาสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนต่าง ๆ อย่างมีการกระจายอยู่ในทุกจังหวัดตามอัตราส่วน ปกติว่าได้จำนวนโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 30 โรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่จริง จำนวน 148 คน

2. สุ่มครูปฏิบัติการสอน จากจำนวนครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่สุ่มผู้บริหารมาตามข้อ 1 มาแบ่งเฉลี่ยจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กันทุกโรงเรียน ได้โรงเรียนละ 12 คน โดยไม่จำกัดหมวดวิชาและไม่มีการแบ่งกลุ่มขนาดของโรงเรียน เนื่องจากในเกณฑ์การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของกระทรวงศึกษาธิการนั้นได้กำหนดไว้แล้วว่า "โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้ผู้เรียน... โดยมีครูทุกคนเป็นที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรม... และนักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 1 กิจกรรมในทุก ๆ ภาคเรียน..." (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 11-15) รวมเป็นครูปฏิบัติการสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น จำนวน 508 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพ่อแม่เมืองที่ ร่วมกันขณะผู้วิจัยคนอื่น ๆ และศึกษา

เรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เมื่อได้ความคิกรวมยอดเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองที่ จำนวน 36 ลักษณะ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบสำรวจ ความคึกคักเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองที่ จากการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 9 เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป ลักษณะของแบบสำรวจมีทั้งแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำส่งแบบสำรวจไปยังผู้ตอบและรวบรวมแบบสำรวจกลับคืนด้วยตนเองทุกโรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องสมองกล (Computer) และใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางด้านสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) คำวนาค่าสถิติต่อไปนี้คือ

ข้อมูลที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะตรวจ รวบรวม แล้ววิเคราะห์ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ข้อมูลที่ 2 ผู้วิจัยจะตรวจและรวมคะแนนการให้น้ำหนักความคึกคักเห็นของแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบความคึกคักเห็นของผู้บริหารและครู โดยทดสอบค่าที (t - test)

5. การเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ครั้งนี้คือ

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อจำกัดของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยค่านิยมศรัทธาของคำที่ใช้ในทฤษฎีวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ทฤษฎีหลักการแนวคิดและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีและกิจกรรมนักเรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเสนอการวางการวิเคราะห์ข้อมูล และความเรียงคำอธิบายประกอบตาราง

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย กล่าวถึง ข้อสรุปผลการวิเคราะห์ วิจัย อภิปรายการวิจัย และข้อมูลเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

ในส่วนสุดท้ายเป็นบรรณานุกรมและภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย